

Krajské kolo OLYMPIÁDY ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

školský rok 2021/2022, 14. ročník

KATEGÓRIA A

I. ČASŤ – PÍSOMNÁ

TEST

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

Louise Nealon – Snehová vločka

(úryvok, upravené)

Dnes nastupujem na univerzitu a zmeškala som vlak. Billy tvrdil, že ho stihnem. Meškal s dojením a ešte ma musel doviezť na stanicu. No a ja teraz prídem neskoro. Vlastne presne neviem, na čo prídem neskoro. Možno by som sa mala pokúsiť nájsť si priateľov. Som nervózna a bojím sa, že do obeda sa všetci lepší minú. Je týždeň nováčikov a ja som videla dosť filmov z univerzitného prostredia. Ak mám naraziť na budúcu najlepšiu priateľku alebo milenca, stane sa to v prvý deň.

Billy ma odjakživa prehovárал, aby som sa prihlásila na Trinity. „Je to jediná vysoká, na ktorú stojí za to ísť. Akurát je dosť snobská.“

Vlani, keď sme sa zo školy vybrali na veľtrh povolání, stála v stánku Trinity College žena so sivou tvárou v tmavomodrom nohavícovom kostýme. Dala mi brožúru, pohľadom si premerala moju ošúchanú školskú uniformu a vyhlásila, že na Trinity College sa dostane len inteligenčná elita. Ale mýlila sa. Nešlo až tak o inteligenciu. Človek nemusí byť super bystrý, aby ho vzali na Trinity. **Len musí byť tvrdohlavý.**

Pred hlavnou bránou chvíľu počkám pri zábradlí, až potom vstúpim. Dívam sa, ako ľudia prúdia dnu a von z myšacej diery, ktorá vedie do budovy školy, a fakt by ma zaujímalo, prečo ten vchod urobili taký maličký. Pripomína mi to jednu zlovestnú epizódu z televíznej relácie, ktorú som potajomky počula v šiestich rokoch. Psychológ s ovisnutými vlasmi sa tam vyjadril, že prechod cez dvere spôsobuje krátkodobý výpadok pamäti. Ja som vtedy odmietla opustiť obývačku, bola som presvedčená, že keď už teda viem, čo dvere robia, načisto by mi vymazali pamäť. Držala som sa kresla ako kliešť, hlavu som strčila do škáry medzi epedami, kopala som a hrýzla mamu do rúk, keď sa ma odtiaľ pokúšala vytiahnuť. Večer som však rezignovala a dala som sa odtiahnuť do kuchyne na čaj. Prah som prekročila s myšlienkou, koľko asi potrvá, kým zabudnem, kto som.

Tieto dvere mi pripadajú ako vchod, ktorý má presne tú schopnosť vykonať niečo v tomto zmysle. Je jedno, kto som. Keď nimi raz prejdem, zmením sa. A nie som na to pripravená. Mám pocit, ako keby som si mala usporiadať pohreb.

Tvárim sa, akoby som na niekoho čakala, to pre prípad, že by ma niekto pozoroval. Hádzem pohľady na mobil a na hodinky a očami skúmam okolie.

Z bicykla zosadne dievča v žltom pršiplášti. Je to jeden z tých retro bicyklov, má vpredu prútený košík. Netuším, ako jej ten pršiplášť môže tak svedčať. Má čierne vlasy. Ofinu. Pehy. Piercing v nose. Vyzerá šťastná – naradovaná, ale nie trápny spôsobom.

Ja mám na sebe svoje najlepšie džínsy a jednu z Billyho károvaných košiel, vyhrnula som si na nej rukávy. Vyzerám, ako keby som šla kopať zemiaky. Dívam sa, ako kočka mizne v myšacom vchode a prejde cezeň na predné námestie.

Zhlboka sa nadýchnem a vykročím za ňou.

1. V ktorej možnosti je uvedené prvé slovo zo zloženého súvetia z prvého odseku ukážky 1?
 - A. Dnes
 - B. Vlastne
 - C. Som
 - D. Ak

2. Ktoré slovo vzniklo iným slovotvorným postupom ako zvyšné tri slová?
 - A. krátkodobý
 - B. károvaných
 - C. tmavomodrom
 - D. tvrdohlavý

3. V ktorom slovnom spojení prichádza k spodobovaniu znejšej spoluhlásky na neznelú?
 - A. prah som prekročila
 - B. odjakživa ma prehováral
 - C. psychológ s ovisnutými vlasmi
 - D. človek nemusí byť super bystrý

4. V ktorej možnosti sa nachádzajú iba nedokonavé slovesá?
 - A. hádžem, rezignovala som, skúmam, vyjadril sa
 - B. pripomína, dívam sa, mizne, prekročila som
 - C. zabudnem, naraziť, doviezť, nastupujem
 - D. mýlila sa, videla som, neviem, zaujímalo

5. Ktorý druh vedľajšej vety sa nachádza v súvetí *Je jedno, kto som?*
 - A. prísudková
 - B. podmetová
 - C. predmetová
 - D. prívlastková

6. V ktorej možnosti je uvedené sloveso s neslabičnou predponou?
 - A. zaujímalo
 - B. spôsobí
 - C. odtiahnuť
 - D. stihnem

7. V ktorej možnosti je správne určený zvýraznený vetný člen z nasledujúcej vety?
*Je týždeň nováčikov a ja som videla dosť filmov z univerzitného **prostredia**.*
 - A. príslovkové určenie miesta
 - B. nepriamy predmet
 - C. nezhodný prívlastok
 - D. priamy predmet

8. Preštylizujte priamu reč v ukážke na nepriamu reč do tvaru, v ktorom by ste ju mohli v texte použiť.

9. Opakovane použité pomnožné podstatné meno z ukážky 1 sa skloňuje podľa vzoru
 - A. stroj.
 - B. ulica.
 - C. dub.
 - D. žena.

10. Ktorá charakteristika sa najviac hodí na hlavnú hrdinku ukážky 1?
 - A. dievča s nízkym sebavedomím
 - B. dievčina nezvyknutá na zmeny
 - C. nemoderná vidiečanka
 - D. nepokojná vysokoškolačka

11. Ktorou jazykovou/literárnou formou je napísaný text v ukážke 1?
12. V ktorej možnosti je iný druh umeleckého jazykového prostriedku ako vo zvyšných troch?
- A. bojím, že sa priatelia minú
 - B. naraziť na najlepšiu priateľku
 - C. dvere by mi vymazali pamäť
 - D. hádzem pohľady na mobil
13. Určte druh rozprávača, ktorý sa uplatnil v ukážke 1.
14. Ktorá možnosť myšlienkovo nadväzuje v ukážke 1 na zvýraznenú vetu *Len musí byť tvrdohlavý?*
- A. *Prah som prekročila s myšlienkou, koľko asi potrvá, kým zabudnem, kto som.*
 - B. *Keď nimi raz prejdem, zmením sa.*
 - C. *Zhlboka sa nadýchnem a vykročím za ňou.*
 - D. *Dala som sa odtiahnuť do kuchyne na čaj.*
15. Ktorý druh slovníka by ste neodporučili žiakovi základnej školy na overenie významu slova *elita*?
- A. Krátky slovník slovenského jazyka
 - B. Synonymický slovník slovenčiny
 - C. Slovník cudzích slov
 - D. Slovník súčasného slovenského jazyka
16. Vypíšte z ukážky 1 synonymum k slovu *vzdať sa*.
17. Ktorý slohový postup dominuje vo štvrtom odseku ukážky 1?
- A. opisný
 - B. rozprávací
 - C. výkladový
 - D. informačný
18. Napíšte skloňovací vzor vlastného podstatného mena *Billy*.

Ukážka 2

V 94 rokoch zomrel legendárny herec Sidney Poitier

TASR, ČTK 07. 01. 2022 16:56

Podľa médií o tom informoval bahamský minister zahraničných vecí Fred Mitchell. Poitier natočil za svoju viac ako sedemdesiatročnú kariéru desiatky filmov a v 60. rokoch bol inšpiráciou pre množstvo aktivistov bojujúcich za ukončenie rasovej segregácie v USA, píše agentúra Reuters. Poitier, ktorý mal dvojaké americké a bahamské občianstvo, bol „ikonou, hrdinom, múdрым radcom, bojovníkom a národným pokladom“, napísal podpredseda vlády Bahám Chester Cooper. Poitierovi rodičia boli farmári na Bahamách, syn sa im však narodil pred očakávaným termínom pôrodu v roku 1927, keď boli práve na návšteve Floridy, takže automaticky získal americké občianstvo. Vyrastal ale na karibskom ostrove a do USA sa odsťahoval v 15 rokoch. V roku 1955 dostal svoju prvú väčšiu rolu vo filme Džungľa pred tabuľou. V roku 1958 získal prvú nomináciu na Oscara za snímku Útek v reťaziach, za ktorú dostal ocenenie britskej filmovej a televíznej akadémie BAFTA. Snímka Poľné ľalie z roku 1963 už hercovi slávnú zlatú sošku priniesla a ako prvý černochoch, ktorý toto najprestížnejšie filmové ocenenie získal, sa Poitier zaradil medzi hlavné vzory úspechu černochochov v USA. Podľa svojich neskorších vyjadrení sa však domnieval, že mu americká filmová akadémia ocenenie udelila skôr kvôli symbolickej sile tohto kroku, namiesto skutočného ocenenia jeho hereckého výkonu. Jeho komerčné úspechy vyvrcholili v roku 1967, keď sa začali premietat'

hneď tri jeho preslávené filmy: Hádaj, kto príde na večeru, Pánu učiteľovi z lásky a V žiare noci. V roku 1974 získal od britskej kráľovnej Alžbety II. rytiersku hodnosť, v roku 2009 potom dostal prezidentskú medailu slobody od prvého černoškého prezidenta USA Baracka Obamu. Poitier podľa serveru BBC hral vo filmoch inteligentné roly, ktoré v Spojených štátoch pomáhali boriť veľa zažitých stereotypov o černochoch.

<https://kultura.pravda.sk/film-a-televizia/clanok/612655-v-94-rokoch-zomrel-legendarny-americko-bahamsky-herc-sidney-poitier/>, upravené

19. Napíšte jednoslovné synonymum, ktorým by ste na základe kontextu mohli nahradiť v nasledujúcej vete z ukážky 2 zvýraznené slovo.
*Podľa svojich neskorších vyjadrení sa však domnieval, že mu americká filmová akadémia **ocenenie** udelila skôr kvôli symbolickej sile tohto kroku.*
20. V ktorej možnosti sa nenachádza číslovka?
A. sedemdesiatročnú kariéru
B. veľa stereotypov
C. kráľovnej Alžbety II.
D. dvojité občianstvo
21. Do ktorého jazykového štýlu patrí text v ukážke 2?
22. Napíšte pravopisne správne slovné spojenie, z ktorého vznikla skratka TASR.
23. Ktorý slohový žáner predstavuje ukážka 2?
A. aktuálny oznam
B. rozšírenú správu
C. komentár
D. recenziu
24. Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky 2?
A. Sidney Poitier nakrútil svoje najslávnejšie filmy v roku 1967.
B. Poitierovi udelili v roku 1963 symbolicky hereckú cenu za aktívny boj proti oddeľovaniu nebelošského obyvateľstva od beloškého.
C. Sidney Poitier sa celý život hlásil k svojim bahamským koreňom.
D. Poitier bol okrem iného anglickým rytierom, ktorý stvárňoval najmä úlohy inteligentných černochoch.
25. V ukážke 2 sú úvodzovky použité z dôvodu
A. posunutia významu.
B. parafrázovania textu.
C. citovania výroku.
D. priamej reči.

Autori: PhDr. Katarína Hincová, PhD., Mgr. Alžbeta Palacková

Recenzovala: PhDr. Henrieta Buzgová, PhD.

Korektúra: Mgr. Alžbeta Palacková

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2022